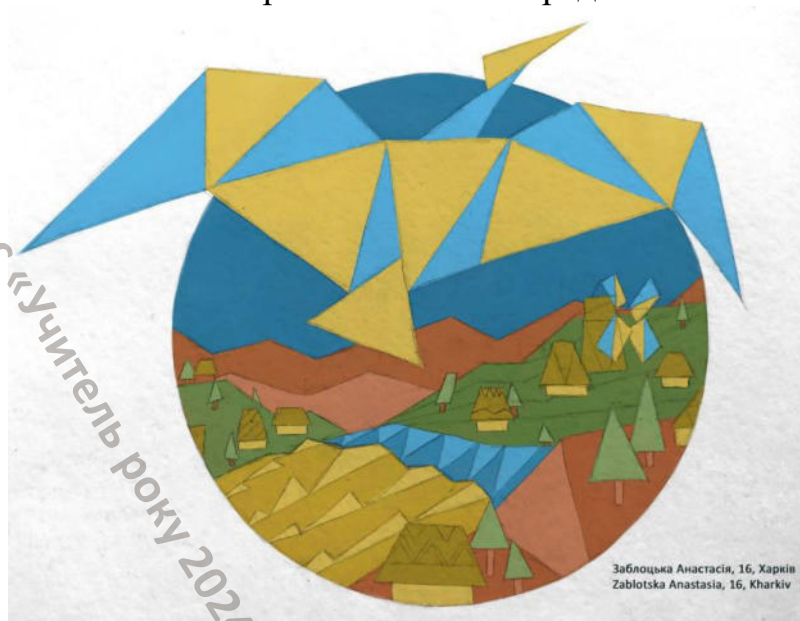

Комунальний заклад «Харківський ліцей мистецтв № 133»
Харківської міської ради

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТВОРЧИХ ПРОЄКТІВ З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

ГРІЧАНОК СЕРГІЙ ФЕДОРОВИЧ,
учитель образотворчого мистецтва
КЗ «Харківський ліцей мистецтв № 133»
Харківської міської ради,
спеціаліст вищої категорії,
«учитель-методист»

Харків
2024

ПЕРСОНАЛІЇ

1. Прізвище, ім'я, по батькові – Грічанок Сергій Федорович

2. Число, місяць, рік народження – 19.06.1963 р.

3. Повна назва вищого закладу освіти, який закінчив, рік закінчення – Харківський художньо-промисловий інститут, 1989.

4. Стаж педагогічної роботи – 35 років.

5. Основні етапи педагогічної діяльності:

1989 – початок роботи в КЗ «Харківська школа мистецтв № 1» Харківської міської ради на посаді вчителя образотворчого мистецтва;

1990 – КЗ «Харківська школа мистецтв № 1» Харківської міської ради міняє назву на КЗ «Харківський ліцей мистецтв». С. Грічанок – зав. відділом образотворчого мистецтва в оновленому закладі;

1995 – достроково присвоєна вища категорія;

2001 – присвоєно педагогічне звання «учитель-методист»

2006-2011 – заступник директора з організаційно-методичної роботи в КЗ «Харківський ліцей мистецтв».

2012 – КЗ «Харківський ліцей мистецтв» міняє назву на «Школа з поглибленим вивченням окремих предметів «Ліцей мистецтв № 133» Харківської міської ради. С. Грічанок – завідувач методичного об'єднання художнього профілю цього закладу.

6. Місце роботи, посада, яку обіймає – учитель образотворчого мистецтва, завідувач методичного об'єднання художнього профілю КЗ «Харківський ліцей мистецтв № 133» Харківської міської ради.

7. Педагогічні відзнаки та визнання.

1998, 2002, 2004, 2007, 2012, 2024 – Грамоти від міського голови Харкова;

1998, 2001 2006, 2008 – Грамоти від Харківського обласного управління культури;

2002, 2010 – Подяки від МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ;

2003, 2013– Грамоти від Головного управління освіти і науки Харківської облдержадміністрації;

2004 – Орден Національного Благодійного Фонду «УКРАЇНА – ДІТЯМ», м. Київ;

2004, 2013 – Грамоти від УКРАЇНСЬКОГО ФОНДУ КУЛЬТУРИ, м. Київ

2005 – Подяка від мерії м. Нюрнберга (Німеччина);

2007, 2008 – Грамоти від міського управління Культури м. Харкова;

2010, 2011, 2012 – Дипломи I ступеню з пленеру у Албені (Болгарія);
2010, 2012 – Золоті медалі від БФ «Львівська дитяча галерея»;
(м. Львів) за підготовку своїх учнів до конкурсу «Золотий мольберт»;
2011 – отримав ГРАН-ПРІ «Золотий мольберт» БФ «Львівська дитяча галерея», (м. Львів) за активну педагогічну, виставкову та проєктну діяльність;
2013 – отримав стипендію «ТАЛАНТ НАСТАВНИКА – УСПІХ УЧНЯ» від Фонду підтримки юних обдарувань, м. Харків;
2015, 2016, 2020, 2023 – Подяки від адміністрації Харківського художнього музею;
2016, 2024 – Грамоти від Управління освіти Київського району м. Харкова;
2019 – Золота медаль за підготовку учнів до міжнародного конкурсу в Румунії, м. Пятра-Нямт;
2023 – Золота медаль від БФ «Дитяча картинна галерея» (м. Львів) як Голові журі ЕСТАФЕТИ МИРУ Міжнародного форуму «Золотий мольберт»;
2023 – Подяка Керівнику пленеру для переможців конкурсу «ЗОЛОТИЙ МОЛЬБЕРТ» у м. Гошові (Карпати);
2023 – Подяка Керівнику пленеру для супер фіналістів конкурсу «ЗОЛОТИЙ МОЛЬБЕРТУ» у Франкфурті на Майні (Німеччина);
2023 – переможець районного конкурсу «Учитель року 2024»;
2023 – лауреат міського конкурсу «Учитель року 2024»;
2024 – переможець обласного конкурсу «Учитель року 2024»;
2024 – диплом «За художній професіоналізм» фіналісту Всеукраїнського конкурсу «Учитель року - 2024» від журі конкурсу;
2024 – Диплом від Міністерства освіти і науки України;
2024 – диплом ПОСЛАНЦЯ МИРУ члену Художньої ради міжнародного АРТ ФОРУМУ «ЗОЛОТИЙ МОЛЬБЕРТ» (Львів);
2024 – диплом керівнику української делегації міжнародного пленеру в м. Песталоцці (Швейцарія) для фіналістів конкурсу «Золотий мольберт» (Львів).

8. Сутність досвіду

Основним орієнтиром сучасної освіти є формування творчої особистості, яка здатна саморозвиватися і самовдосконалюватися. Важливе значення для учнів мають навчальні предмети, які розвивають інтелект, ініціативність, креативне мислення, впевненість, рішучість та інші якості особистості. У досвіді йдеться про включення школярів у художньо-проєктну діяльність, яка має реальну цінність для особистості. Зокрема про особливості організації навчання: як учні навчаються, яку інформацію засвоюють, яким чином їх мотивують, як побудовано освітню діяльність.

9. Методологічна основа педагогічного досвіду

1. Проєктна робота для індивідуальної участі по заданій темі (результат: спільні виставки робіт учасників).
2. Проєктна робота по заданій темі з обмеженням по техніці виконання (наприклад: тільки графічна техніка).
3. Проєктна робота з обмеженнями по розміру або пропорціям (наприклад: книжкові ілюстрації, календарі).
4. Спільна проєктна робота: всі учасники виконують одну велику роботу (аплікація, тематична композиція, розпис).

10. Наявність друкованих робіт:

2016 – Доповідь «Робота з шрифтами як невід’ємна частина навчального процесу у естетичному вихованні юних художників» була надрукована в окремій збірці статей «Матеріали III міжнародного науково-методичного семінару з проблем розвитку початкової мистецької освіти» (м. Херсон 15-17 червня 2016).

2019 – «Література як універсальна складова процесу розвитку світогляду майбутніх художників». Матеріали були надруковані у науково-методичному журналі «АРТ КЛАС», Львів.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ОСНОВНА ЧАСТИНА	10
1. Висвітлення змісту досвіду як системи в дії	10
2. Результативність, ефективність практичної складової досвіду	15
3. Перспективи подальшого розвитку.	19
ВИСНОВКИ	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	22
ДОДАТОК 1. Роботи вихованців	23
ДОДАТОК 2. Покликання на відеопрезентацію автора досвіду	26

ВСТУП

Духовний розвиток нашої країни безпосередньо пов'язаний із рівнем освіченості населення, з бажанням кожного удосконалювати себе та розвивати державні інститути. Ми, викладачі, на передовій ідеологічного, духовного фронту. Наша задача ускладнюється воєнним станом країни, економічними та психологічними проблемами в нашому суспільстві. Попри всі негаразди навколо нас та в самих нас, наше майбутнє в наших руках. Це – наші діти, їх треба виховувати, налаштовувати на позитив, вселяти віру та надію, перетворювати в справжніх громадян незламної незалежної держави.

Моя тема «Організація пізнавальної діяльності учнів через призму творчих проєктів з образотворчого мистецтва».

Актуальність теми.

Василь Сухомлинський вважав: «перш ніж давати знання, треба навчити дітей думати, сприймати, спостерігати». Ці слова автора стали для мене гаслом протягом моєї освітньої діяльності.

Уся моя попередня та теперішня професійна діяльність спрямована на практичне застосування здобутих знань учнями, щоб вони стали їх надбанням. Більшість моїх досліджень мають практичний досвід. Упродовж багатьох років творчої співпраці з учнями триває перманентний процес взаємного навчання. Зараз цей процес гальмується внаслідок АГРЕСІЇ з боку росії. Нам, викладачам, треба у прямому сенсі рятувати дітей війни ХХІ сторіччя! Їх психофізичний стан – це найголовніше! Як впливати на цей стан, що треба робити?

Мої напрацювання (методи та форми роботи) є одним із засобів найактивніше долучати учнів до творчого життя, відволікати від того, що кожного дня відбувається навкруги. Ми маємо на меті налаштувати дітей на творчий пошук, розчинити їхні страхи та депресійний стан в океані позитивного світосприйняття, доброзичливості та любові. Наше бажання – перетворювати елементи арттерапії у свідомий процес сприйняття та пізнання будь-якого світу (внутрішнього, зовнішнього, фантастичного, світу мрій та добрих надій). Мені здається, сприйняття та спостереження, роздуми над творчою проблемою теж мають лікувальну дію, відволікають від реалій сьогодення, дають шанс дитині творчо розвиватися, формувати власний світогляд і громадянську позицію в суспільстві.

Зв'язок опису досвіду з джерелами.

Принципи роботи над дитячими проєктами мені знайомі з друкованих джерел по японській програмі естетичного виховання. Тоді ще не було

посилань на ресурс. Перелік електронних видань, які використовую у своїй роботі:

- <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola?&type=all&tag=nova-ukrainska-shkola>
- <https://nus.org.ua/articles/shist-oznak-togo-shho-vasha-shkola-nush/>
- <https://znayshov.com/FR/11513/2021-401-404.pdf>
- <https://naurok.com.ua/post/golovni-kriteri-yakosti-osviti-u-shkoli-dsyao-prezentuvala-rezultati->
- <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/>
- <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/razdel_1_Oglyad.pdf
- <https://nus.org.ua/view/proektne-navchannya-korotko-pro-golovne/>
- <https://naurok.com.ua/post/dobirka-materialiv-z-proektno-diyalnosti-u-shkoli>
- <https://naurok.com.ua/proektna-diyalnist-uchniv-u-pochatkovi-y-shkoli-224906.html>

Мета і завдання дослідження.

Мета полягає в пристосуванні власного педагогічного досвіду до вимог НУШ, формуванні ключових компетентностей здобувачів загальної середньої освіти в процесі різних видів діяльності на уроках образотворчого мистецтва.

Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя.

Виділяємо ключові компетентностей НУШ для проєктної роботи:

- спілкування державною мовою;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентності;
- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя.

Формуючи культурну компетентність розвиваються такі вміння:

- уміння розуміти та тлумачити твори образотворчого мистецтва;

- уміння висловлювати власну думку щодо творів мистецтва;
- критичне мислення та оцінювання власних досягнень;
- виявляти ініціативу (особливо в колективних роботах);
- творити (використання власного досвіду, експерименти з матеріалами та техніками виконання);
- здатність співпрацювати в команді.

Завдання, на розв’язання яких спрямована моя педагогічна діяльність:

- уточнити теоретичні засади щодо формування культурних та інших компетентностей в різних умовах, зокрема й онлайн-навчання;
- виявити найбільш оптимальні форми, методи й прийоми в процесі індивідуальної та групової діяльності на уроках образотворчого мистецтва;
- сприяти позитивній мотивації та зацікавленості учнів, виробленню навичок самостійної роботи.

Об’єкт дослідження – розвиток культурної та соціально-громадської компетентностей здобувачів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – прийоми та форми роботи, що сприяють формуванню культурної компетентності здобувачів освіти під час уроків образотворчого мистецтва.

Мистецтво є провідним засобом формування культурної компетентності, яка інтегрується і перетинається з іншими ключовими компетентностями, безпосередньо. роблячи відбиток на соціально-громадянську позицію кожної людини.

Методи дослідження що можуть бути використані під час моніторингу результатів освітньої діяльності учнів;

- педагогічне спостереження;
- узагальнення та опис результативності;
- аналіз цифрових застосунків.

Новизна педагогічної ідеї полягає в формуванні переліку ефективних завдань та форм педагогічної взаємодії, які формують культурну компетентність, творчі навички здобувачів загальної середньої освіти та розвивають уміння працювати в нових умовах. Роль лікувальної дії мистецтва важко зараз переоцінити. Діти в творчому пориві відволікаються від страхів, особистих проблем, від агресії зовні, може поліпшуватися їх загальний психологічний стан. Елементи арт терапії можна використовувати на уроках та в інших колах спілкування.

Результативність і оптимальність

Ми добре розуміємо різницю між процесом та результатом. Дітей більше цікавить процес, а нам, викладачам, потрібен і результат. Намагаюся привчити дітей закінчувати роботи, навіть не зважаючи на термін, що вже вийшов,

створити індивідуальний продукт. Особливо це важливо, коли діти долучені до спільної роботи, спільного проєкту. Були випадки, коли роботу відкладали на деякий час, а потім дивилися на неї іншим поглядом. Результат не завжди вимірюється повністю зафарбованими частинами, доробленими деталями. Результат десь за межами роботи (як підійшли до розкриття теми, що незвичайного в роботі, чому навчилися). Оптимальність у даному випадку полягає в індивідуальному підході до кожної дитини (техніка, швидкість та якість виконання у кожного своя).

Практичне значення одержаних результатів дозволить учителям-практикам використовувати розроблені дидактичні матеріали в процесі навчальної діяльності, коли мотивація до навчання в учнів може помітно знижуватися через стрес та втому.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Висвітлення змісту досвіду як системи в дії

Зараз ми дуже добре розуміємо, що потрібно щось суттєво міняти в системі загальної та спеціальної середньої освіти, змінюватися самим, налаштовувати дітей на творчість у будь-якому виді діяльності. НУШ в цьому процесі є нашим фундаментом, базою для реформування. Компетентнісний підхід є основою нашої роботи сьогодні. Нас турбують міжпредметні зв'язки, інтеграція між різними компетенціями, інновації. Звичайно, за цим наше майбутнє.

Заохочення, мотивація все ж таки були та залишаються основними стимулами для дітей в нашій педагогічній діяльності, але нам потрібно враховувати деякі фактори, які впливають на успіх дитини та на наш педагогічний.

Давайте розглянемо деякі складові, що впливають на сприйняття дитини, ефективність роботи учня під час освітнього процесу:

- Чи має дитина якісь фізичні вади або в загальному розвитку?
- Як дитина взагалі сприймає інформацію?
- Особливості темпераменту дитини.
- Особливості світосприйняття дитини.
- Як дитина почуває себе в колективі, її соціалізація.
- Психологічне налаштування дитини до творчого процесу.
- Психічний стан учня, чи були в неї травми пов'язані з війною?

Ураховуючи всі ці особливості, перевагу віддаємо кооперативній роботі, але не уникаємо індивідуальної.

Як зацікавити темою? З власного досвіду репрезентую такі види роботи:

- 1) підбір цікавих прикладів і фактів для актуалізації теми;
- 2) упровадження міжпредметної інтеграції (музика, світова культура, психологія, історія, основи здоров'я, українська та світова література, географія тощо);
- 3) психологічне налаштування до уроку (що відчуваєте? який настрій? які ваші думки?);

- 4) залучення учнів до дискусій, створення презентацій, підбору цікавинок методом «перевернутий клас»;
- 5) активізація роботи методом мозкового штурму;
- 6) проведення тематичних фізкультхвилинок і вправ для розвантаження;
- 7) підбір цікавого тематичного матеріалу до теми.

Засоби заохочення та налаштування на успіх:

- 1) незвичайні техніки виконання творчих робіт;
- 2) відкриття чогось нового для себе;
- 3) реалізація власних дитячих ідей.

НАЙГОЛОВНІШЕ: Зацікавленість у самому процесі пізнання під час колективної роботи. Командний підхід дає неочікувані результати через:

- 1) участь у дитячих проєктах, акціях;
- 2) участь у тематичних конкурсах;
- 3) участь у виставках (спільна);
- 4) участь у благодійних заходах;
- 5) участь у заходах патріотичного спрямування;
- 6) участь у пленерах в Україні та за кордоном.

Особиста зацікавленість дитини відбувається завдяки:

- 1) поглибленню в певну техніку виконання, арттехнологію;
- 2) персональну участь у конкурсі, фестивалі, виставці;
- 3) організацію власних дитячих виставок;
- 4) відчуттю підтримки на кожному етапі.

Такі аспекти взаємодії **УЧИТЕЛЬ-УЧЕНЬ** нас турбували завжди в творчих видах діяльності, особливо в створенні різних проєктів. Наразі **НУШ** дає нам простір для використання будь-яких інновацій, але це не означає, що минулий досвід нікому не потрібен. Цей досвід доводить нам що «Навчатися впродовж життя», «Обізнаність та самовираження у сфері культури», «Соціальна та громадянська компетентності» плавно перейшли до нового розуміння **МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ** та загальної середньої освіти взагалі.

Маю нагадати 5 секретів НУШ:

- оцінювання;

- взаємодія з батьками;
- інтеграція предметів;
- практична діяльність;
- проектна робота.

Практично всі ці секрети ми використовували в творчих проєктах!

Мета інтегрованого навчання досягається через реалізацію завдань:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів та естетичних потреб, емоційного інтелекту;
- формування системи художніх знань, яка відображає видову і жанрову специфіку та взаємодію мистецтв; опанування мистецької грамоти;
- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; здатності брати участь у дискусіях на теми мистецтва, висловлювати й аргументувати власні думки, судження, пріоритети;
- здобуття мистецького досвіду в різних видах практичної діяльності; в індивідуальних, групових і колективних мистецьких проєктах; стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження, до роботи в команді на засадах толерантності й партнерства;
- розвиток художніх здібностей, уяви та інтуїції, критичного і креативного мислення, інноваційності;
- формування потреби в естетизації середовища, готовності до участі в соціокультурному житті, до збереження і примноження культурних цінностей;

Принципи, на яких визначаються дидактичні пріоритети:

- дитиноцентризму та індивідуалізації, увага на вікові особливості і здібності;
- систематичності, неперервності, наступності між початковою і базовою освітою, адаптаційним і основним циклами навчання;
- глокальної освіти — поєднання глобального (загальнолюдського), національного (державного) та локального (Етно краєзнавчого) аспектів змісту освіти, передбачає врахування позитивного освітнього досвіду через повагу до їх культурних цінностей та оцінку;

- дидактичної інтеграції на основі взаємодії мистецтв і методів компаративістики, спрямованих на полі художній розвиток учнів;
- континуальної – єдності навчання і виховання особистості, художнього і технічного, емоційного та раціонального, свідомого та інтуїтивного в процесі опанування мистецьких цінностей;
- варіативності змісту, засобів, методів і технологій навчання мистецтва;
- діалогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, партнерства, емоційно-енергетичної насиченості навчання;
- пріоритету художньо-творчої самореалізації учнів, пошуку особистісних сенсів у навчанні мистецтва;
- єдність формальної, неформальної та інформальної освіти.

Для досягнення очікуваних результатів НУШ пропоную різноманітні види діяльності учнів, приклади:

- сприймання та аналіз творів різних видів мистецтва, висловлювання вражень;
- аналіз змісту, настрою, характеру, форми мистецького твору;
- управління у визначення основних засобів виразності, їхньої ролі у створенні художнього образу;
- висловлювання припущень про різні художні можливості синтезу мистецтв;
- виконання творів із різних видів образотворчого мистецтва;
- застосування опанованих технік і прийомів у процесі створення театральних, екранних та циркових образів;
- вербальний опис результатів власної творчості;
- рефлексивний діалог у групах;
- участь у колективних мистецьких заходах (концерт, конкурс);
- презентація індивідуальних, групових та колективних робіт;
- вибір видів художньо-творчої діяльності за вподобаннями та інтересами;
- участь у зустрічах з митцями, мистецьких квестах тощо.

Як ми бачимо немає ніякого протиріччя між тим, чим ми займалися протягом багатьох років і тим що пропонує НУШ.

НУШ пропонує нам змістові лінії. Сутність змістових ліній полягає в акцентуванні способів художнього освоєння учнями мистецтва і світу через мистецтво, що спрямовані на формування ціннісної сфери, системи компетентностей. **Такими змістовими лініями є:** сприймання та інтерпретація мистецтва, комунікація через мистецтво, художньо-творча діяльність, які тісно пов'язані між собою.

Рис. 1. Змістові лінії НУШ

Змістові лінії реалізуються через освітні блоки: музичне мистецтво; візуальні мистецтва (образотворче мистецтво, мистецтво архітектури, декоративно-ужиткове мистецтво, дизайн тощо); синтетичні мистецтва (театр, хореографія, екранні мистецтва, цирк, сучасні видовищні форми тощо).

2. Результативність, ефективність практичної складової

Змістові лінії мистецької освітньої галузі реалізуються синхронно, впродовж усього періоду навчання і під час опанування кожної навчальної теми (розділу).

Змістова лінія «ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ» націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Участь моїх вихованців у конкурсах, тематичних виставках, проєктах:

Конкурси:

Міста України: Київ, Харків, Івано-Франківськ, Львів, Біла Церква, Дніпро, Берегове.

Країни Світу: Польща, Литва, Болгарія, Угорщина, Словенія, Словаччина, Чехія, Угорщина, Сербія, Македонія, Румунія, Фінляндія, Франція, Португалія, Австрія, Ізраїль, Німеччина, Греція, Туреччина, Індія, Китай, Японія.

Виставки:

- «Норвегія – казкова країна»;
- «Дюрер і час»;
- «Харків-Нюрнберг»;
- «Світ німецьких казок»;
- «Зимова казка»;
- «Великдень».

Проекти:

- Календар «НАРОДНІ СВЯТА»;
- Календар «Чарівна Німеччина»;
- Міжнародний проєкт «ПТАХИ МИРУ 2023-2024».

Змістова лінія «СПРИЙМАННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МИСТЕЦТВА» спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати,

інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Спільні дитячі проєкти:

- Українсько-Американська збірка народних пісень;
- «Гоголь і наша епоха»;
- «Слобожанські казки»;
- «Т.Г. Шевченко – 200»;
- «Українські колядки – китайські двовірші»;
- «Дюрер, Нюрнберг, ХХІ»;
- «Пограємо в Пікассо»;
- «Американська фантастика – мрії та реальність».

Змістова лінія «КОМУНІКАЦІЯ ЧЕРЕЗ МИСТЕЦТВО» націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву. Залучення відбувається до таких культурно-мистецьких заходів:

- персональні виставки робіт наших ліцеїстів;
- виставки робіт вихованців Ліцею мистецтв №133 (Харків, Київ, Івано-Франківськ, Болгарія, Вірменія, Польща, Японія, США);
- презентації відомих міжнародних конкурсів у Харкові;
- участь у пленерах в Україні та за кордоном;
- спільні виставки: Познань (Польща) ЄВРО-2012;
- спільні виставки: Цинциннаті (США), 2018-2024;
- міжнародні проєкти ЕСТАФЕТА МИРУ, МІСТО МРІЙ 2022-2024.

Термін «**ПРОЄКТ**» стає дуже популярним у освітній практиці. Він увійшов у всі ланки нашого життя, став критерієм чогось незвичайного та сучасного. Шкільні проєкти зараз робляться з використанням комп'ютерних технологій, нових інтерактивних ідей, але головними все ж таки є діти, їх думки, емоції,

громадська позиція, відношення до людських цінностей. Проекти змушують дітей активно брати участь в створенні концепції, робити свій внесок в загальну справу та остаточне виконання завдання.

Проектне навчання (project-based learning) дедалі більше набирає обертів, оскільки є дуже ефективним і актуальним підходом до викладання та навчання. Численні дослідження вказують на те, що після його успішного впровадження в учнів покращується мотивація до навчання та підвищується рівень досягнень. Також така форма роботи допомагає реалізувати частково програму ранньої профорієнтації учнів, аби в майбутньому випускники свідомо обирали професію і навчальний заклад.

Що таке проектне навчання?

За визначенням Buck Institute for Education, проектне навчання – це метод, навчаючись за яким, учні, певний час досліджуючи і реагуючи на справжні, цікаві та складні питання, отримують потрібні знання та навички.

На думку дослідників (Barron & Darling-Hammond, 2008; Thomas, 2000), навчання на основі проекту передбачає таке:

- учні застосовують знання та навички для вирішення реалістичних проблем у реальному світі;
- підвищується рівень відповідальності учня за виконаний обсяг роботи;
- вчителі виконують ролі тренерів та фасилітаторів дослідження, проводять рефлексії;
- частіше учні працюють в парах або групах.

Такий формат навчання передбачає залучення учнів до систематизації та набування знань, **створення власних продуктів**. Він розвиває навички критичного мислення, співпраці, спілкування, міркування, синтезу та стійкості в умовах обмеженого часу та визначеної мети ([Barron, 2003](#))

Чому ми обираємо проектне навчання?

Оскільки навчання – це соціальна активність, яка відбувається в межах учнівських груп, культури та минулого досвіду, через проектне навчання учні мають можливість використовувати не лише знання з навчальних дисциплін, а також **вчитися вести перемовини, ухвалювати спільні рішення, нести відповідальність** відповідно до ролі в команді та разом інтерпретувати результати своєї діяльності.

Це також дає можливість побачити учнів у новому світлі, допомагати їм розвивати вроджені здібності у новий спосіб, що не вдається часом у традиційній системі уроку.

Часто проектне навчання реалізується через міждисциплінарні зв'язки, що виходять за межі програми одного конкретного предмету.

Це значно розширює можливості вчителя і сприяє креативності, а учні часто мають завдання, у процесі вирішення яких отримують практичні навички, непередбачені в теоретичній частині навчального процесу.

Тобто навчання відбувається природним шляхом, ненав'язливо, адже ціль – не вивчити, а виконати завдання, отримати результат, що дійсно мотивує дітей.

Переваги проєктного навчання для учнів:

- традиційна аудиторія перетворюється у відкритий навчальний простір, в якому учні рухаються у власному темпі;
- у процесі виконання проєкту виникає потреба в самонавчанні та самовдосконаленні;
- навчання на основі запам'ятовування та повторення переходить до інтеграції, відкриття та презентації набутих знань;
- учні мають можливість проходити всі етапи “виробництва”: від ідеї, створення моделі майбутнього продукту до його реалізації.

Переваги проєктного навчання для вчителів:

- надає вчителям можливість вибудувати позитивну історію стосунків з учнями за нових умов;
- підібрати учням ролі, підкресливши їхні індивідуальність і природні таланти.

Звичайно, на фоні очевидних переваг існує й певна небезпека застосування проєктного навчання: **виникає ризик не виконати навчальну мету і не досягти результатів. Але цього можна уникнути, якщо раціонально спланувати процес.**

Як відбувається планування освітнього проєкту:

1. Визначаємо навчальні цілі.
2. Плануємо “що” і “як”, а не “коли”.
3. Плануємо, як відбуватиметься публічна презентація результатів проєкту.

Поетапне виконання запланованих дій учнями, індивідуальне консультування за потреби з вчителем, спілкування в групових ЧАТах з класом має певні результати, які презентуються на виставках, фестивалях, конкурсах.

3. Перспективи подальшого розвитку

«Проектна наука – це захопливий спосіб вивчати навколишній світ. Зосереджуючи увагу на основних ідеях разом із практикою та перехресними поняттями, класні кімнати стають навчальними середовищами, де викладачі й студенти беруть участь у моделюванні та проведенні досліджень, формуванні та обговоренні гіпотез, що підтверджуються доказами й міркуваннями»

Krajcik, 2015

Роль творчої компетенції дуже важлива для всіх юних талантів будь-якого напрямку, вона **ключова** по відношенню до серця дитини, її психологічного стану, її бажання творити, шукати, пізнавати та змінювати світ на краще.

Творчі проєкти не тільки виявляють у дітей здібності до малювання, вони розвивають кругозір, уяву та фантазію, змушують шукати нову мову, нові стилі, нові напрямки в образотворчому мистецтві, допомагають вихованцям всебічно розвиватися.

Я впевнений, що ідеї НУШ і далі будуть розширяться та поглиблюватися. Проектна робота стане чимось звичайним для всіх вчителів в Україні та буде більше торкатися міжпредметних зв'язків. Компетенції теж ще більше будуть взаємо пов'язані. Штучний інтелект буде допомагати викладачам і дітям все більше і більше, але він не замінить людську душу, дружні та партнерські стосунки між досвідченими наставниками та юними творцями.

Я добре розумію, що треба постійно вдосконалювати власні навички, шукати нові методики для роботи на заняттях, йти в ногу з сучасними тенденціями. Щось з мого досвіду стане цікаво для роботи моїм колегам. Навчання ніколи не припиняється і для вчителів. Ми можемо разом шукати щось нове, навчатись один у одного, краще розуміти в чому проблеми, підтримувати один одного в нових спільних проєктах!

Головне не зупинятися на місці, бути наставником і другом для своїх учнів, підтримувати і мотивувати їх до особистих звершень.

ВИСНОВКИ

Наша молодь живе за законами сучасного світу. Вона добре орієнтується в електронному світі, але не знає казок світових класиків та і самих класиків, народну творчість вивчають тільки в гуртках і на уроках, які останні роки проходять онлайн. Уроки образотворчого мистецтва часто ігноруються дітьми, через байдужість, брак часу, незацікавленість.

При цьому наші учні мають проблеми з розвитком абстрактного мислення, концентрацією уваги, розвитком фантазії та уяви. Один мій знайомий хлопчик на пропозицію використати фантазію у власній роботі, сказав, що мама йому це ще не купила (він цього не бачив ніколи). Ми стикаємося з проблемою світового масштабу – **інформатизація затьмила розвиток здібностей молодого покоління.**

Наші заняття переважно проходять у дистанційному форматі, діти швидко опанували роботу з гаджетами. На початку уроку, мотивуючи на творчий результат, застосовую прийом: занурення у історичне минуле, прослуховування довідок, розповідей очевидців. Кожного уроку діти виконують практичні завдання. Підбираю та ставлю перед ними завдання. Намагаюся розвинути їх уяву, пропоную пофантазувати, зробити малюнок – по своєму.

Ми добре розуміємо різницю між процесом та результатом. Дітей більше цікавить процес, а нам, викладачам, потрібен і результат. Я протягом свого педагогічного шляху намагаюся привчити дітей закінчувати роботи. Навіть не зважаючи на термін, що вже вийшов, на втому від роботи. Особливо це важливо, коли діти долучені до спільної роботи, спільного проєкту. Були випадки, коли роботу відкладали на деякий час, а потім дивилися на неї іншим поглядом. Результат не завжди вимірюється повністю зафарбованими частинами, доробленими деталями. Результат деє за межами роботи (як підійшли до розкриття теми, що незвичайного в роботі, чому навчилися). Оптимальність у даному випадку полягає в індивідуальному підході до кожної дитини (техніка, швидкість та якість виконання у кожного своя).

Роль лікувальної дії мистецтва важко зараз переоцінити. Діти в творчому пориві відволікаються від страхів, особистих проблем, від агресії зовні, може поліпшуватися їх загальний психологічний стан. Елементи арт терапії нам просто необхідні на уроках та в інших колах спілкування.

Проектна командна робота є провідним засобом у формуванні культурної компетентності, яка інтегрується і перетинається з іншими ключовими компетентностями, безпосередньо роблячи відбиток на соціально-громадянську позицію кожної досвідченої людини.

Соціально-громадська компетенція стає все більш актуальною не тільки в естетичному вихованні дітей та молоді. Починаючи з питання мови на сході України, поглибленого знайомства з етносом нашого регіону та країни в цілому, з забутими діями української культури, ми все ж таки розчищаємо шлях до формування свідомого українського громадянина. Багато хто з нас, вчителів, теж ще подорожують до цієї свідомості. Війна додала нам патріотичності та чіткого розуміння хто є друг, а хто ворог і наша найголовніша задача донести наші думки до дітей та молоді. Ми пам'ятаємо шароварну Україну часів застою. Зараз, на щастя, ми маємо можливість доторкатися до глибин українських традицій та справжньої історії нашого народу, знайомитися з діями культури раніше для нас невідомими, з розстріляним Відродженням та сучасними класиками в різних галузях мистецтва.

Проектна робота в цьому напрямку дуже корисна і дуже важлива. Завдяки окремим проектам, наші учні більше знають про Слобожанщину, усну та музичну народну творчість України, про Глібова, Шевченка, Жадана та ін.

З початку війни дитяче візуальне мистецтво перетворилося в дієву силу прагнень миру, спокою, справедливості та незалежності. Ми стали учасниками таких проектів:

- Проект «Естафета миру» був презентований 23 країнах світу, у Львові, Рівному, Харкові та всьому харківському регіоні;
- Проект «Птахи миру» у восьми містах Італії та в Харкові;
- Проект «Світ, в якому я хочу жити» – Бельгії і Харкові;
- Проект «Місто мрії» – Малайзії, Ірландії, Греції, США і харківському метро.

За власної ініціативи діти розмальовують сумки-шопки для військових, розписують гільзи, виготовляють листівки – це супер важливі проекти для тих, кого захищають і хто захищає.

Ми, викладачі – теж захисники, ЗАХИСНИКИ ДИТИНСТВА – країни добрих надій на краще майбутнє для нашої Держави та всього Світу!

Тема мого дослідження базується на суто практичному досвіді, який набувався роками й який зараз ефективно застосовується у КЗ «Харківський ліцей мистецтв № 133» Харківської міської ради на уроках образотворчого мистецтва та позаурочний час.

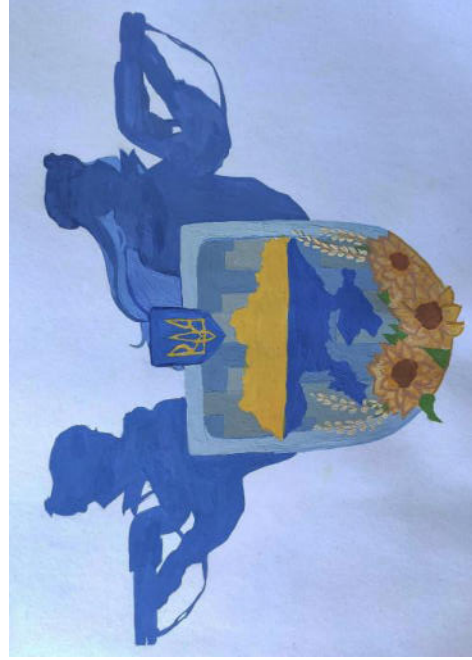
Досвід може бути корисним викладачам і методистам з образотворчого мистецтва, адміністраціям закладів загальної середньої освіти та середньої спеціальної освіти. Наше методичне об'єднання налаштоване на зворотній

зв'язок, ми будемо раді надати допомогу, порадити або запропонувати певні проєкти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.07.2024).
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року №463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 05.07.2024).
3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainskashkola-compressed.pdf> (дата звернення: 05.07.2024).
4. <https://mon.gov.ua/tag/nova-ukrainska-shkola?&type=all&tag=nova-ukrainska-shkola>
5. <https://nus.org.ua/articles/shist-oznak-togo-shho-vasha-shkola-nush/>
6. <https://znayshov.com/FR/11513/2021-401-404.pdf>
7. <https://naurok.com.ua/post/golovni-kriteri-yakosti-osviti-u-shkoli-dsyao-prezentuvala-rezultati->
8. <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/>
9. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
10. https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/razdel_1_Oglyad.pdf
11. <https://nus.org.ua/view/proektne-navchannya-korotko-pro-golovne/>
12. <https://naurok.com.ua/post/dobirka-materialiv-z-proektno-diyalnosti-u-shkoli>
13. <https://naurok.com.ua/proektna-diyalnist-uchniv-u-pochatkoviy-shkoli-224906.html>

Роботи вихованців

Бригидка Микола, 16, Харків
Brygidovska Mikola, 16, Kharkiv

Поліна Коржова, 16, Харків
Polina Korzhova, 16, Kharkiv

Ідонецько Адель, 17, Харків
Donschenko Adel, 17, Kharkiv

Чернасов Тимофій, 16, Харків
Cherkasov Tymofiy, 16, Kharkiv

Покликання

На сторінку Facebook <https://www.facebook.com/sergii.grichanok>

На відеореферат: <https://youtu.be/vYm2m5tcxSc?si=8Da1oiNGcZpw4Hak>

На відеопрезентацію досвіду роботи за темою «Організація пізнавальної діяльності учнів через призму творчих проєктів з образотворчого мистецтва» <https://youtu.be/KwqZ79ruOqo>

Анотація відеопрезентації:

У досвіді йдеться про включення школярів у художньо-проєктну діяльність, яка має реальну цінність для особистості. Зокрема про особливості організації навчання: як учні навчаються, яку інформацію засвоюють, яким чином їх мотивують, як побудовано освітню діяльність.

Вихованці Сергія Федоровича беруть участь у різноманітних конкурсах, тематичних виставках, проєктах, таких як:

Конкурси:

Міста України: Київ, Харків, Івано-Франківськ, Львів, Біла Церква, Дніпро, Берегово.

Країни Світу: Польща, Литва, Болгарія, Угорщина, Словенія, Словаччина, Чехія, Угорщина, Сербія, Македонія, Румунія, Фінляндія, Франція, Португалія, Австрія, Ізраїль, Німеччина, Греція, Туреччина, Індія, Китай, Японія.

Виставки:

- «Норвегія – казкова країна»;
- «Дюрер і час»;
- «Харків-Нюрнберг»;
- «Світ німецьких казок»;
- «Зимова казка»;
- «Великдень».

Проєкти:

- Календар «НАРОДНІ СВЯТА»;
- Календар «Чарівна Німеччина»;
- Міжнародний проєкт «ПТАХИ МИРУ 2023-2024».